

Привредно - културне
матике
за Сјев. Далмацију

ГЛАС

Привредно-културне
матике
за Сјев. Далмацију

Годишња претплата: за чланове Матике 24 дина,
за нечланове дина 36.
Писма и новач слаати на адресу:
Шибеник, поштанска преграда бр. 30.

Шибеник, 8 Јуна 1934
БРОЈ 195. — ГОДИНА VI

Власник: Привредно-културна Матика за Сјев. Далмацију
Уредник: PAVLE ZELIĆ
Телефон бр. 94. — Број бек. таблица 38.242.

„One way only!“

(Мом драгом пријатељу дру Бошку Малешевићу)

Твој допис у 193 броју „Гласа“ прочитао сам са искреним задовољством. Кад сам твоје име видио, прва мисао била ми је ова: „Ево још једног из оне наше проклете генерације из које су дванаесте године, својим жутим кљуновима два-три јата прокљувала семинарске проворе па преко Италије и нив далматинску обалу, кришом, полетјела да спрже своја голуждрата крила на пламену Балканског ратишта, и која су, по већ утарбеном плану, за девије-три наредне ноћи имала да опусте читав семинар, да су други и били онако нависни као што они бјежу. Ево још једног из оне генерације при којој се родило, да не може мирно да глоцка хљеб свој насушни, док је још свјеж и мекан, већ га у зноју лица свога отаца, кад се доцкан са „туђег“ посла врати.“

Теби то, драги Бошко, одиста није требало. Твој професионални, крухоборски пут, са станице коју си коначно одабрао, нијде је се не укршта са путевима које „Глас“ хоће да осветли. Али — родило се. А оно што се природи мора да изобије чим се за то укаже прилика. Теби се увеквала и ти си проговорили. Слиједи своје увјерење ти си отворено, хладно, без пардона казао своју ријеч — „Прво, па мушко!“ и то ми се допало. На ш си, задам ти Бога и вјеру.

Јер одиста, чији су то интереси „да се стварају фронтони између села и града, да се развија и бодри класна борба, да се губи повјерење у зава и у стручњаке, да се руше данашњи привредни односи, да се омаловажавају водеће личности које су, колико толико, ипак за опћу ствар добра направиле!“ Хоћемо ли „мирним, еволутивним путем, или ћемо на барикаде“, хоћемо ли ми једном пустити на миру „тај зловредни средњи сталеж толико оприван, коме је ипак најљепше призвање одао г. др. Десница“, а који је много тога допринио за нашу националну свијест и економски бољитак?!“ Зар ћемо ми одиста заборавити „његово активно учествовање у свим националним манифестацијама прије и после рата“, зар омаловажити „његову држављанску свијест“, његове „хумане осјећаје?!“ Кому то служи, и куда све то води?! Ако је то пут „Гласа“ — и Матике с њиме, онда је то један еудбоносан пут који никакоу добру не води. То је твој одговор на постављена питања, тачан и јасан као слово закона.

Али, драги мој Бошко, ти си у Сарајеву учио теорију. Читао, посматрао, мазгао и закључке правно на основу теоријских премиса. Ти си тамо — одрести, није то увреда, то

је само твоја срећа — прелиставао социјалну граматiku. А да само знадеш, грде ли равлике између граматике и практе. О томе ја имам једно искуство више, овђе у Лондону. Дивна енглеска граматика, кратка и лака, ја сам је у малом прсту пренио преко Ламанша. Али сам се грдно разочарао кад сам видио, да ништа не би био изгубио да је никад ни видио нисам.

Г. Џејмс Ујлс, преводилац „Горског Вијенца“ на енглески, каже у једној биљешци на крају свог превода, како му се неки државник са Балкана — да ли г. Вениселос или ко други — жалио на енглески језик: „Молим Вас, Енглези пишу Ливерпул, а изговарају Манчестер!“ Тако ти је, драги Бошко, и са социјалном теоријом: у граматички Ливерпул, а у пракци Манчестер.

Да си ти, којом срећом, а твојом личном несрећом — пред 10-15 година, с нама заједно, ушао у замршено плетиво наших друштвених стихија и стопу у стопу корачао с нама, искакао десно и лијево под замасима животних вјетрова; погнао се и посртао под ударцима са свих страна, врјеђав, игмијавав, презрен — не увијек, али врло често; не од свакога, али од многих из оног друштва „које је, колико толико, ипак добра направиле нашој опћој ствари“; па да си ти био у прилици да ти, једно врјеме — и с нама заједно, вјешала прижељују за једну идеју, а да седмог јануара 1929 године сви о сваву с њим пером за капом, и да ти бадрљивцом тога пера, у име те исте идеје очи копају са истих ових мјеста и положаја која су многи стекли дивљачком борбом против те исте идеје; затим да те, с оваком начелношћу, с оваким моралом, с оваком рачуницом среташу и дочекују на сваком кораку твојих напора, који могу бити погрешни али никад грешни, и који носе на себи јасно видљив и сваком читљив печат једне идеје и једног кивења које је негација твоје личне среће и сваког задовољства; затим да си, на дугом и замршеном путу тога хода видио из ближега оно што смо ми видјели, осјетно што смо осјетили, опребао што смо ми опробали, и да знаш све што ми знамо, моје је тврдо убјеђење, драги Бошко, да би ти, оној младој господи која су те својим пискарањем изавала, кратко и одлучно довикао: „Шути кад не умиш да говориш!“ а све би друго био прећутао, све што си рекао. Прећутао би био и оно о „властима које будно прате рад појединаца и установа“ и законодавцу који се „и те како стара за материјално и морално добро земљорадника и бди-

Триумф sokolskog sleta u Šibeniku-Mandalini

На три овог мјесца извршена је прослава 30 годишњице осnutка sokolskog друштва у Mandalini i posvete nove zastave. Proslavi je kumovao Nj. V. Prestolonasljednik Petar po svom izaslaniku komadantu mјesta gosp. Živoradu Božiću. Da bi se ova sokolska proslava što više uzveličala istog dana došao je i gospodin Ban Dr. Josip Jablanović sokolski saradnik i ljubitelj sokolstva. Nemoguće je opisati u potankosti sokolsko slavije toga dana. Izjutra grad je osvanuo u zastava-

ma. Mјesni sokoli imali su i previše posla. Od željezničke stanice do parobrodskog pristaništa stalno su jurili i dočekivali svoju braću iz okolnih mјesta. Sletu je prisustovalo oko tri hiljade sokola i prijatelja sokolskih sa dvadeset zastava i šest glazba. — Najednom se grad ispunio crvenim košuljama i narodnim nošnjama. U deset sati došao je gosp. Ban dočekan od mјesnih vlasti i od sokola. Na poljan Kralja Petra održao je gosp. Ban govor građanstvu u kojem je istakao

је над његовим живљењем.“ Био би то прећутао, јер би знао да и то пише у „граматички“, а да је из живота нила она ријеч која каже, да је правда често пута врло спор а, макар да је достижна, и да је она врло често „слијепа“ не само у примјени својих санкција, него у истину слијепа за вјешто скриване и помршене трагове безбројних зликоваца. Да си ти мјесто друштвене „граматике“, на леђима својим и оних чији те болови дирају, осјетно и вјечне законе друштвене статике и динамике, ти би видио да је живог јачи од свих закона, да је он творац и рушилац њихов, и да је врло наивно позивати се на законодавца тамо гдје и он сам беспомоћно слијеже раменима. Ни власти ни закони нису аутоматске трапуле у које се неминуовно хвата сваки друштвени глодавац чим загризе у туђу славину. То јасно стоји у првом поглављу социјалне „практике“, апробираном од свих власти и свих законодаваца у јудској цунгли.

„Онда се ја морам мирити с тиме, да којекаква анонимна пискарала и недоучени пусоглавци кроје правду?!“ — То ћеш ме можда упитати.

О, никако! Него нешто друго, ако ми доволиш једно поређење из мог скромног лондонског искуства. Идући, наиме, лондонским главним улицама, човјек врло често, на улазима у побочне „страде и контраде“ види табле са крупним првеним натписима „One way only!“ То је упозорење милионској возачкој публици модерног Вавилона. — „Само један пут — један једини правац“ је одрђен овим улицама, гдје се не могу мимоићи двоја кола у супротном правцу. Ако је неко слијеп, или објесан па удари забравеним правцем, мора доћи до лома.

У нас, драги мој Бошко, у Сјеверној Далмацији постоји исто тако само један једини ваједнички животи пут, узан и рогобатан до злабога. По том путу, призваћеш ми то, онај „наш злосретни средњи сталеж“ уравањ је себи једну стазу, којом је читаво стољеће и по ходи доста мирно и без великог

спотицања. За наш мали народ није на том путу било стаје. Наш сељак се провлачио кроз друштвене тарабе, изгребан и распараћ, или прескакао животне зидине, остављајући често и своју главу под њима.

Није то нико хтио, Бошко, то је нама било писано и косовским печатом потврђено. Али је исто тако било писано: „Кад косовски печати попуцају, кад се изврши аболитија трагичног историског процеса наше Нације и акта пођу у Музеј националних трсфеја, има се ударити супротним правцем, и путем на коме ће за свакога мјеста бити.“ И „Глас“ није ништа друго него она црвена табла са натписом и кажипрстом: „Један једини пут!“ Није „Глас“ крив што има код нас слијепих и сбијесних људи који не виде или не признају нови животни правац којим је кренула наша историја, па се још гурају супротним и тако долази до неминуовних сукоба и гужве. „Глас“ је само мегафон кроз који одјекују крици и ларма већ постојеће гужве, која може бити и катастрофална ако се скине натпис са кажипрстом. И „Глас“ и Матика то су два невнатна канала кроз која излети многи опасни тромбус, који лута кроз артерије нишег друштвеног крвотока.

„А тон и рјечник ових недоучених и невоспитаних глава?“

Није ни то без неке. И ту је печат неминуовности. Твоју псјаву међу дискутантима наших прилика и неприлика ја много више цијеним него ти то можда мислиш. Е сад, руку на срце па ми поштено кажи: да ли би се један одиста доучени, трезвени и озбиљни др. Бошко Малешевић био јавно у „Гласу“ и узео активног учешћа у третирању наших питања да није било једног недоученог и неписменог пера које га је боцнуло у језик?!

Можда је друго скупа цијена за прво, али кад прићеш ближе увјерићеш се колико у свему томе има једне круте неминуовности. — Приди и вложи персти своја.

Вјеруј да те њени и воли твој
Лондон, 29 маја.

Ст. Простран

